

บทวิจารณ์หนังสือ : เด็กหญิงของเรา

ชมนาด บุญอารีย์ (Chommanaad Boonaree)¹

ชัยวาลี ศรีสุโข. (2553). **เด็กหญิงของเรา**. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น. 240 หน้า.

ISBN: 9786165101370 159 บาท

เด็กหญิงของเรา โดย แพทย์หญิงชัยวาลี ศรีสุโข ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จากประกวดวรรณกรรมประเภทสารคดี โครงการรางวัลชมนาด หรือ Chommanard Book Prize ครั้งที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2552 โครงการนี้เกิดจากการเห็นความสำคัญในการเปิดโอกาสให้สตรีไทยเป็นผู้ถ่ายทอดผลงานเขียนสู่สายตาชาวโลกของบริษัทสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นโดยความสนับสนุนของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จุดเด่นของรางวัลนี้คือ เป็นรางวัลที่มอบให้เฉพาะนักเขียนหญิงไทยเท่านั้น นอกเหนือจากเงินรางวัล ผู้ได้รับรางวัลจะได้คำลิขสิทธิ์สำหรับการจัดพิมพ์ให้พร้อมกันสองภาษา (ไทยและอังกฤษ) ในการประกวดครั้งที่สองนี้เน้นสารคดีเพื่อกลุ่มเป้าหมาย คือ นักอ่านทั่วไปทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ซึ่งไม่ใช่งานเขียนสารคดีหรืองานวิจัยที่มีสาระความรู้หนักแน่น แต่เป็นผลงานที่สรรสร้างมาจากเรื่องจริงที่มีคุณค่าอยู่เหนือกาลเวลา คือ สามารถหยิบอ่านได้ทุกยุคสมัย และเหนือชนชาติ คือ ชนชาติภาษาใดอ่านแล้วรู้สึกได้ สะเทือนใจได้ เข้าใจเรื่องราวนั้นได้เช่นเดียวกัน (Khong sutthai kap rangwan Chommanard khrang thi 2...Pha nakkhian satri Thai kao pai su talat nangsue lok, 2010).

ในครั้งนี้นักเขียนชื่อ “ฉันทคือเอรี” โดยธันตดา สว่างเดือน ได้รับรางวัลชนะเลิศ โดยมีประธานกรรมการตัดสิน คือ คุณหญิงจันทศรี ชาญเจนลักษณ์ (รัตนิม) “ฉันทคือเอรี” ได้รับยกย่องจากคำประกาศเกียรติคุณหนังสือซึ่งอ่านโดยพระไพศาล วิสาโล หนึ่งในคณะกรรมการตัดสินผลงานว่า “...เป็นความแปลกใหม่ของเนื้อหาที่หาอ่านยากในสังคมไทย แม้เนื้อเรื่องในทำนองนี้จะมีคนเคยเขียนถึงมาบ้างแล้ว แต่ก็ล้วนเป็นการเขียนโดยคนนอก ในฐานะนักสังเกตการณ์ ผลงานเล่มนี้ถือเป็นเล่มแรก ที่เขียนโดยผู้มีประสบการณ์ตรง

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ถ่ายทอดได้อย่างเปิดอก จริงใจ เนื้อหาที่เรียบเรียงเรื่องนั้นปราศจากจริตมารยาเสแสร้งชวนติดตามอ่านหน้าต่อหน้า” (Chan Khue Eri: Kap Prasopkarn Kham Daen Rangwan Chommaanard Khrang Thi 2 Mung Choetchu Satri, 2010)

“ฉันทือเอรี” กับ “เด็กหญิงของเรา” มีทั้งความต่างและความคล้ายคลึง ความต่างที่ชัดเจนคือผู้เขียน เอรีหรือธันดาเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานขายบริการทางเพศทั้งในประเทศไทยและต่างแดนกว่า 20 ปี ธันดาไม่เคยเขียนหนังสือหรือได้รับรางวัลวรรณกรรมใดๆ ส่วนแพทย์หญิงฉิววาลีเป็นสูตินรีแพทย์ประจำโรงพยาบาลพิจิตรมากกว่า 20 ปี (พ.ศ. 2531 ถึงปัจจุบัน) ทั้งยังได้รับรางวัลวรรณกรรมจำนวนกว่า 10 รางวัล ทั้งในด้านวรรณกรรมเยาวชน เรื่องสั้น และนวนิยาย นอกจากนี้ยังมีงานเขียนสารคดี กึ่งวิชาการกว่า 30 เรื่อง เป็นคอลัมน์นิสต์ประจำวารสารและนิตยสารหลายฉบับ ทั้งยังเป็นวิทยากรประจำรายการด้านสูตินรีเวชและวิทยากรด้านวรรณกรรมของสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

แม้ความแตกต่างด้านผู้เขียนจะส่งผลให้เกิดความต่างประการสำคัญ คือ ความแปลกใหม่ของงานที่เขียนโดยผู้มีประสบการณ์ตรง แต่หนังสือทั้งสองมีจุดร่วมสำคัญที่คล้ายคลึงกันคือ การนำเนื้อหาด้านลบในเรื่องเพศมานำเสนอในรูปสารคดี ซึ่งเป็นงานที่หาอ่านยากในสังคมไทย หากไม่นับนักเขียนสารคดีชีวิตรุ่นบุกเบิกผู้เริ่มต้นจากการวิจัยซึ่งนำไปสู่การนำเสนอตัวอย่างชีวิตในมุมมืดของสังคมเช่น ผู้หญิงกลางคืนและมือปืน ได้อย่างละเอียดและลุ่มลึกอย่างอรสม สุทธิสาคร ผู้ซึ่งเป็นหนึ่งคณะกรรมการตัดสินรางวัลขนาดครั้งนี้แล้ว ก็แทบไม่มีนักเขียนคนใดอยากเขียนถึงและรวมถึงแทบจะไม่มีบุคคลผู้ใดในสังคมอยากยกหัวข้อสนทนาในเรื่องนี้ มากกล่าวถึง ทั้งนี้แม้ว่า “เด็กหญิงของเรา” จะเขียนโดยคนนอกในฐานะผู้สังเกตการณ์ ผู้สังเกตการณ์ท่านนี้ก็มีส่วนร่วมในวิกฤตของชีวิตเด็กหญิงนับพันคน โดยทำหน้าที่ลงมือช่วยชีวิตเด็กหญิงผู้ถูกทารุณกรรมทางเพศทั้งด้านร่างกาย กฎหมาย รวมถึงหาที่พักพิงฟื้นฟูเยียวยาสภาพร่างกายและจิตใจ ในกรณีที่เด็กไม่สามารถหาที่พักจากญาติพี่น้องได้

หากพิจารณาจากปก “เด็กหญิงของเรา” ซึ่งโปรยได้ชื่อเรื่องว่า การทารุณกรรมทางเพศ บทเรียนอันเจ็บซ้ำของเด็กที่ใหญ่ต้องเรียนรู้ หนังสือเรื่องนี้ไม่ใช่หนังสือทั่วไปที่คนจะอยากหยิบอ่าน แต่เมื่อได้อ่าน จะทราบถึงความตั้งใจของผู้เขียน ที่ใช้ความสามารถในการเขียนเป็นสื่อถ่ายทอดเรื่องจริงในสังคม ให้นคนในสังคมตระหนักถึงเค้าเวลา

หรือเหตุแห่งปัญหา สภาพปัญหา และวิธีเยียวยาแก้ไข ทั้งนี้การนำเสนอในรูปแบบสารคดีที่ไม่เป็นวิชาการนัก ประกอบกับการเล่าเรื่องโดยเฉพาะการใช้บทสนทนาที่ราบรื่นสมจริง คล้ายเรื่องสั้นที่มีความกระชับ สามารถชักจูงอารมณ์ให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนใจ และกระทบจิตใจได้อย่างที่สารคดีที่ดีพึงมีอย่างครบถ้วน (Tantiwitthaya-phithak, 2005) แม้เนื้อหาจะเป็นเรื่องชวนหดหู่สังเวชใจ แต่ความสามารถเชิงวรรณศิลป์หลายประการที่โดดเด่น ทำให้การอ่านทุกเรื่องจนจบไม่ใช่เรื่องยาก หากแต่ทำให้เห็นสภาพการณ์ความรุนแรงในสังคม และปลุกปลอบว่ามีทางป้องกันและแก้ไข ขอเพียงคนในสังคมทุกส่วนร่วมมือกัน การอุปมา เปรียบเทียบบุคลิกเด็กหญิงรวมทั้งเด็กผู้ชายที่ใจเป็นหญิงหนึ่งคน กับดอกไม้และต้นไม้มารวม 17 ชนิด เป็นการนำเรื่องแต่ละตอน ทำให้เนื้อหาเบาขึ้น เมื่อประกอบกับการเล่าชีวิตของผู้แต่งที่ผูกพันกับดอกไม้เหล่านั้นในอดีต ทำให้ผู้อ่านมีช่วงพักในการเข้าสู่เนื้อหาแต่ละตอน ทั้งยังสื่อให้เห็นวัฒนธรรมพื้นถิ่นล้านนาในอดีตซึ่งบริสุทธิ์ไร้การปรุงแต่งได้อย่างชัดเจน

การที่ผู้เขียนหลีกเลี่ยงการใช้คำรุนแรง ข้ำชากในเนื้อเรื่อง และการมีอารมณ์ขันสอดแทรกอย่างเหมาะสม ทำให้เนื้อหาไม่หนักหรือบีบคั้นผู้อ่านจนเกินไป ตัวอย่างของอารมณ์ขันอยู่ในเรื่อง เด็กหญิงน้อยหน้ากับเด็กหญิงน้อยโหน่ง (หน้า 120-130) เด็กหญิงทั้งสองโกหกกว่าถูกข่มขืนที่วัด แต่เมื่อตรวจแล้วไม่พบร่องรอยการข่มขืน พยาบาลและแพทย์คุยกันหลังศรพาดึกหญิงกำพร้าทั้งสองกลับไปว่า เด็กคงดูจากสื่อโทรทัศน์และคลิปต่างๆ มากมายจึงเล่าได้สมจริง เด็กสองคนนี้แก่แดดและมีไหวพริบมาก เห็นได้จากกรณีที่ต้องใช้คณะพยาบาลและแพทย์ถึงหกคนช่วยกันจับเด็กแต่ละคนเพื่อตรวจ แม้กระนั้นยังถูกถีบและกัด จับแทบไม่อยู่ และสรุปซ้ำๆ ว่า “ใครจะข่มขืนคงลำบากมาก” พยายามมือขึ้นดูรอยเขียวของเด็กที่กัดตน

เด็กทั้ง 17 คนที่ผู้แต่งเลือกมานำเสนอในหนังสือ เป็นกรณีศึกษาที่ล้วนแต่ให้ข้อคิดแก่คนในสังคม ว่าการล่วงละเมิดทางเพศเด็กนั้นอยู่ใกล้ตัวเรา หากไม่ร่วมมือช่วยเหลือผู้สิ้นไร้บ้านชายขอบของสังคม ผลร้ายอาจตกแก่สังคมโดยรวมไม่ว่าทางใดก็ตาม หนึ่งในปัญหาเช่น การที่แม่มีปัญหาวินัยบุตรที่ถูกล่วงละเมิดและช่วยลูกที่ถูกข่มขืนไม่ได้ หรือยายเลี้ยง (ยายและตาแท้ๆ เสียชีวิตไปแล้ว) เอาเด็กอายุ 14 ปี ไปประเวณีให้คนในหมู่บ้านถึง 17 ครั้ง จนน้องสาวอายุ 11 ปีสงสารอยากช่วยพี่สาว จะไม่เป็นปัญหาถึงมีหมอนอกชุมชน หากชุมชนเข้มแข็งสอดส่องดูแลกัน แม้มีการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพประชาคม

ในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก (Boonmongkon, et al. (2003) และการข่มขืนผู้ร่วมสายเลือดในชุมชน (Samkkeerom, 2007) ก็คงยังไม่สามารถหันต่อปัญหาที่ถูกลาม ปัจจุบันเมื่อมีผู้ถูกข่มขืนอายุน้อยลงและพบเด็กที่มีปัญหาการข่มขืนทุกวัน ทั้งการติดเชื่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครภ์ไม่พึงประสงค์ จึงกล่าวได้ว่าไม่น่าแปลกใจที่สถิติการทำแท้งของประเทศไทยจะสูงที่สุดในเอเชีย และไทยยังจะเผชิญกับสถานะเด็กไทยถูกทารุณกรรมเพิ่มขึ้น หากพิจารณาจากสถิติในปี พ.ศ.2553 เฉพาะที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กหน่วยงานเดียวให้ความช่วยเหลือเด็กๆ ที่ถูกกระทำทารุณกรรมมากถึง 594 ราย เด็กถูกทุบตีทำร้ายร่างกายมากที่สุด รองลงมาคือ ถูกข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศ หากการเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยยังคงอยู่ในสภาพนี้ คาดว่าเหตุการณ์เหล่านี้จะยังคงมีแนวโน้มที่สูงขึ้นและรุนแรงมากขึ้น (Wikrit dek lok nai pi khoso 2012, 2011) บางกรณีที่ยกมาเป็นเรื่องของคนชั้นกลาง มีใช่คนชายขอบ แต่ได้ให้ข้อคิดในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่มีประโยชน์ในทางปฏิบัติในยุควัตถุนิยม ซึ่งมีใช่เพียงการกำหนดกรอบความประพฤติ อย่างที่ผู้ใหญ่หลายคนคิดว่าจะได้ผล แต่ผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองทั้งชายและหญิงต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องเพศ และมีใช่ให้เพียงวัตุดิบทองแต่ต้องให้ความรักและเอาใจใส่อย่างถูกต้อง ตามใจอย่างมีขอบเขตและต้องสละเวลาแสวงหาความรู้ เพื่อตามให้เท่าทันกับความเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ในวิถีชีวิตยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่รวดเร็วและเข้าถึงง่ายในปัจจุบัน ทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) และการรู้เท่าทันด้านสุขภาพ หรือ ความแตกฉานด้านสุขภาพ (Health Literacy) ของพ่อแม่ผู้ปกครอง จึงมีความสำคัญต่อการมีสุขภาพะ (ทั้งทางร่างกายและจิตใจ) ของเยาวชนในชาติ เท่าเทียมหรือมากกว่าการแสวงหาวัตถุเพื่อเลี้ยงดูเพียงร่างกายของเด็ก

หนังสือ เด็กหญิงของเรา จึงมีคุณค่าทั้งทางด้านภาษา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ประชากรและสังคม นโยบายสาธารณสุข สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข เพศศาสตร์ศึกษา และนิติเวชศาสตร์ งานชิ้นนี้เหมาะสำหรับอ่านประกอบการศึกษาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับปริญญาตรี เพราะเข้าถึงได้ง่ายกว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีอยู่จำนวนหนึ่งและกระจายไปตามสาขาวิชาต่างๆ ดังกล่าวมา โดยเฉพาะสาขาต่างๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล เพราะปัญหาการทารุณกรรมทางเพศ สามารถวิเคราะห์ได้จากหลากหลายมุมมอง

แม้กระทั่งในเชิงรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสตรีศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับครัวเรือนชนบทและการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองของผู้หญิง (Center for Study in Human Sexuality, 2005; Tanchainan, 2003)

เมื่อพิจารณารูปลักษณะของหนังสือ พบว่า ปกซึ่งเป็นภาพกราฟิกของเด็กหญิงถือตุ๊กตาซึ่งสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา โดยมีสีน้ำตาล ขาว และดำเป็นองค์ประกอบหลัก ประกอบกับการโปรยใต้ชื่อเรื่องว่า “การทารุณกรรมทางเพศ บทเรียนอันเจ็บซ้ำของเด็กที่ผู้ใหญ่ต้องเรียนรู้” ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า หนังสือน่าจะเศร้า เป็นเรื่องหนัก ไม่น่าอ่าน ทั้งๆ ที่เนื้อหาในหนังสือมีจังหวะการเล่าที่น่าสนใจ และมีความงดงามในเชิงวรรณศิลป์มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับดอกไม้ วิถีชีวิตล้านนาเมื่อ 40 ปีก่อน หรือกรณีที่เกิดขึ้นกับเด็กทั้ง 17 เรื่อง การออกแบบปกให้ดึงดูดใจ น่าค้นหา ชวนดู น่าจะช่วยให้มีคณหียบหนังสือนี้ขึ้นมาอ่านเพิ่มขึ้น อันจะช่วยให้การเสนอข้อมูลเชิงสารคดีนี้ กระแทบจิตใจของคนในสังคมได้ในวงกว้าง เพื่อการตระหนักถึงปัญหา การป้องกัน และการมีส่วนร่วมในการบรรเทาความรุนแรงของปัญหาด้านนี้ในเด็กและเยาวชนไทย

เอกสารอ้างอิง

Boonmongkon, Pimpawan et al. (2003). *Sakkayaphap prachakhom nai kan chatkan panha khwamrunraeng to phuying lae dek.* (in Thai). [Capacity of civil society to intervene on violence against women]. Nakornpathom: Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.

Center for Study in Human Sexuality. Chulalongkorn University. (2005). *Kan sang rupbaep kan fuek-oprom dan panha khwamrunraeng thang phet nai miti ying chai : Khrongkan wichai : Rai-ngan sarup phon kan damnoenngan pracham pi 2548.* (2005). (In Thai) [The Development of training model for sexual violence problem in gender perspective: A Research project]. Bangkok: Center for Study in Human Sexuality. Chulalongkorn University.

- Chan khue Eri: Kap prasopkarn kham daen, Rangwan Chommaanard khrang thi 2 mung choetchu satri. (2010). (In Thai) ["I Am Eri: My Experience Overseas," the 2nd Chommanard Book Prize...to praise female]. Retrieved December 10, 2011, from http://hi-hotnews.blogspot.com/2011/01/blog-post_9192.html
- Khong sutthai kap rangwan Chommanard khrang thi 2...Pha nakkhian satri Thai kao pai su talat nangsue lok. (2010). (In Thai) [The final bend for the 2nd Chommanard Book Prize...take Thai female literary talents to the global book market]. Retrieved December 10, 2011, from http://www.praphansarn.com/new/c_read/detail.asp?ID=136
- Samkkeerom, Ronnapoom. (2007). **Kan khomkhuen phu ruam sailueat : Kham-athibai chak chumchon.** (In Thai) [Incest: The Explanation from the community]. Master of Arts Thesis in Medical and Health Social Sciences. Mahidol University.
- Tanchainan, Suchila. (2003). **Feminsm kap kansueksa rueang satri.** (in Thai) [Feminism and the studies of women]. Nakornpathom: Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.
- Tantiwitthaya-phithak, Wanchai (2005). Sanitsuda Ekachai, Assistant Editor haeng nangsuephim Bangkok Post. (In Thai) [Sanit-suda Ekachai, Assistant Editor of the Bangkok Post]. **Sarakadee**, 21(241), 102-103.
- Wikrit dek lok nai pi khoso 2012.** (2011). (In Thai) [World children crisis 2012]. Retrieved December 12, 2011, from http://www.cps.chula.ac.th/html_th/pop_base/pop_dev/pop_dev_282.htm